

CODZIENNIK PRAWNY
#dogmapomoc

PORADNIK PRAWNY

UPADŁOŚĆ KONSUMENCKA

Autor: mgr Adam Zwierzycki

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce kolejną pozycję z naszej serii poradników, poruszającą najistotniejsze kwestie, które pojawiają się w toku świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej. Chcąc w możliwie najszerszy sposób odpowiadać na potrzeby społeczeństwa – prowadzimy stały monitoring potrzeb celem utworzenia listy priorytetowych obszarów wsparcia.

Aby sprostać tym wszystkim wyzwaniom uruchomiliśmy w ramach nieodpłatnej pomocy i edukacji prawnej internetową kampanię informacyjną **#dogmapomoc**. Codziennie na naszym profilu na **Facebooku** mogą Państwo uzyskać wiele istotnych informacji pomocnych w odnalezieniu się w tej trudnej sytuacji.

Naszym celem jest zmniejszenie wciąż dużego dystansu na linii obywatel – prawo, co w naszej ocenie jest niezwykle istotnym elementem w kontekście poszerzania świadomości prawnej społeczeństwa.

Żywimy głęboką nadzieję, że szczegółowo dobrana tematyka zaspokoi potrzeby licznych czytelników oraz pomoże odnaleźć się w gąszczu przepisów prawa, poznać swoje prawa i skutecznie dochodzić ich realizacji.

Nasz zespół to grupa profesjonalistów - radców prawnych, adwokatów, prawników, doradców obywatelskich, mediatorów, ekonomistów a zarazem ludzi aktywnych, zaangażowanych, odpowiedzialnych i empatycznych, otwartych oraz kreatywnych, którzy dostrzegają potrzebę niesienia pomocy.

W 2020 roku dług Polaków sięgnął granicy dziesiątek miliardów złotych. Coraz więcej Polaków nie stać na spłacanie swoich zobowiązań finansowych. W niniejszym poradniku postaramy się przybliżyć Państwu możliwości wyjścia z tej jakże trudnej sytuacji.

W przypadku pytań oraz potrzeby uzyskania porady prawnej zachęcamy do korzystania z usług Punktów Nieodpłatnej Pomocy Prawnej oraz Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego prowadzonych przez nasze Stowarzyszenie, których wykaz znajduje się na stronie internetowej: **www.dogma.org.pl**

Pojęcie wierzytelności (długu) należałoby rozdzielić na dwa rodzaje, tj. wymagalne i niewymagalne. Upraszczając, **wymagalność roszczenia** jest stanem, kiedy to dług się już zmaterializował poprzez np. wypowiedzenie umowy pożyczki, czy też upływanie okresu zapłaty zobowiązania.

W zależności od etapu na jakim jest nasze zadłużenie można podejmować zupełnie różne działania. Słuszne wydaje się odpięcie twierdzeń powoda zawartych w pozwie o zapłatę na etapie do tego przewidzianym (sprzeciw, zarzuty od nakazu zapłaty). Postępowanie o zapłatę może nie należy do najbardziej skomplikowanych, jednakże wymaga od stron udowodnienia swych twierdzeń. Wprost mówi nam o tym art. 6 kodeksu cywilnego.

Masowość składanych pozwów firm windykacyjnych czy też funduszy sekuryzacyjnych, nierzadko popycha je do błędów dowodowych. Jest to punkt zaczepienia, który może prowadzić do oddalenia powództwa i tym samym uniknięcia odpowiedzialności za to konkretne roszczenie. Znalezienie owych błędów wymagać będzie od piszącego sprzeciw biegłości w przepisach prawa jak i orzecznictwie dotyczącym tego zagadnienia.

Natomiast w sytuacji, kiedy to mamy już szereg wierzytelności objętych orzeczeniem, na które to sąd nadał klauzulę wykonalności, a więc dokument wystarczający do prowadzenie egzekucji komorniczej i ta jest prowadzona, droga do oddłużenia wydaje się być tylko jedna – **ogłoszenie upadłości konsumenckiej**.

Kto może starać się o ogłoszenie upadłości konsumenckiej?

O ogłoszenie upadłości konsumenckiej może starać się osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej, która stała się niewypłacalna i ma zdolność prawną.

Ciekawe możliwości dała nam nowelizacji ustawy prawo upadłościowe, gdyż rozszerza ona **możliwość ogłoszenia upadłości byłym przedsiębiorcom bez obowiązku zachowania odpowiedniego okresu**, tak jak to miało miejsce w dobie poprzednich przepisów. Aby zamknąć pełen katalog osób należy również wspomnieć, iż istnieje możliwość ogłoszenia

upadłość post mortem tj. dotyczącej osoby zmarłej. Ma to istotne znaczenia np. dla tzw. długów spadkowych. Również osoby prowadzące działalność rolniczą mogą starać się o upadłość konsumencką.

Jakie warunki należy spełniać, aby ogłosić upadłość konsumencką?

W zasadzie w znowelizowanej ustawie podstawowy wymóg to - poza byciem osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej - bycie osobą niewypłacalną. **Niewypłacalność** to taki stan rzeczy, kiedy to nie jesteśmy w stanie realizować swoich zobowiązań finansowych. De facto ustawa nie mówi nam o tym abyśmy nie byli w stanie spłacać wszystkich wierzycieli. Wystarczy, że w stosunku do chociażby jednego jesteśmy w zwłocie co do zapłaty.

Z praktyki popartej przepisami czas zwłoki winien wynosić co najmniej 3 miesiące. Należy pamiętać, że stan niewypłacalności musi być realny i zadaniem sądu jest analiza tego faktu. Co za tym idzie, jeżeli w toku sprawy sąd uzna, że brak realizacji zobowiązań pieniężnych w stosunku do wierzyciela/wierzycieli wynikał nie z faktu bycia niewypłacalnym, oddali wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.

Jak złożyć wniosek?

Wniosek o upadłość konsumencką składamy na formularzu, który możemy pobrać ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości. Podczas poszukiwania takiego wniosku należy sprawdzić czy jest on aktualny tj. po nowelizacji ustawy. Oczywistym jest, że poprawne wypełnienie wniosku w sensie formalnym jak i merytorycznym stworzy nam większe szanse na sukces.

Ze specyfiki postępowania cywilnego wynika, iż to na stronie postępowania leży obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń. Dlatego szalenie istotne jest zebranie jak najszerszego materiału dowodowego na poparcie swoich tez. Z praktyki wynika, że **sąd dużą miarę dowodową przykładą do dokumentów świadczących o osiągniętych zarobkach ze stanu przed i po byciu niewypłacalnym, jak i dokumentu, z którego wynikałoby jakie zobowiązania mieliśmy w tym czasie.**

Zrozumiałym jest fakt, iż często nie posiadamy wszystkich umów bankowych czy pożyczek, tu ciekawym instrumentem jest Biuro Informacji Kredytowej (BIK). Na stronie tej instytucji, możemy pozyskać całą naszą historię kredytową, jak również dowiedzieć się kto jest naszym wierzycielem. Wniosek podlega opłacie w wysokości 30 zł i składamy go w dwóch egzemplarzach we właściwych miejscowo i rzeczowo sądach rejonowych.

Jak przebiega postępowanie upadłościowe?

Postępowania może przybrać dwie formy - odbyć się może zarówno na posiedzeniu niejawnym jak i na rozprawie. W rozprawie uczestniczy wnioskodawca oraz sąd – wierzyciele nie biorą udziału w postępowaniu, chyba że to z ich wniosku doszło do postępowania.

W pierwszym etapie postępowania sąd wydaje postanowienie oddalające wniosek, albo uznaje go w całości. I tu w zasadzie kończy się pierwszy etap postępowania.

Nie wdrażając się w procedury, najogólniej rzecz ujmując drugi etap naszego postępowania rozpoczniemy od spotkania z syndykiem masy upadłości, którego sąd nam wyznaczy. Zadanie syndyka jest proste - zawiadomić wierzycieli o upadłości wnioskodawcy, aby włączyli się do postępowania oraz spieniężyć majątek upadłego.

Działania syndyka są łudząco podobne do czynności jakie wykonuje komornik sądowy tj. „ zajmuje nam świadczenia pieniężne, sporządza listę rzeczy ruchomych mających wartość licytacyjną oraz jeśli posiadamy nieruchomości to również będzie ona przedmiotem sprzedaży. Jednym słowem likwiduje majątek w celu zaspokojenia wierzycieli. W tym momencie należy zaznaczyć, iż ustawa chroni właściciela nieruchomości w ten sposób,

iż po sprzedaży jego własności, syndyk wypłaci upadłemu równowartość od 12 do 24 średniomiesięcznych czynszów w celu zaspokojenia jego potrzeb mieszkaniowych. To jest dobra informacja, a zarazem zła. W przypadku małżonków, którzy to są właścicielami nieruchomości, na mocy postanowienia o upadłości konsumenckiej zgodnie z przepisami KRO dojdzie do rozdzielności majątkowej. Daje to skutek powstania udziałów ułamkowych na niegdyś wspólności majątkowej małżeńskiej. Co gorsze, syndyk nie będzie sprzedawał udziału w tej nieruchomości, jakby to miało miejsce przy egzekucji komorniczej, tylko całą nieruchomość. Drugi małżonek będzie mógł zgłosić swój „utracony” udział do syndyka i partycypować w planie spłaty, jako wierzyciel.

Po zgłoszeniu się wszystkich wierzycieli, a mają oni na to 30 dni od chwili prawidłowego ich zawiadomienia i spieniężenia majątku, syndyk zgłasza sądowi projekt planu spłaty.

Czym jest plan spłaty?

Plan spłaty zbudowany jest z czterech filarów. Po pierwsze, obejmuje on listę wierzycieli. Należy pamiętać, iż upadłość konsumencka nie obowiązuje wobec wszystkich wierzycieli, a jedynie tych, których wskazano we wniosku. Jeżeli więc pominiemy kogoś, to w stosunku do niego upadłość nie będzie działać.

Po drugie, syndyk przedstawia w planie spłaty masę upadłościową, a więc środki pozyskane ze sprzedaży naszego majątku oraz projektu jego podziału pośród wierzycieli.

Po trzecie, i tutaj mamy nowość - sąd analizuje tzw. „moralność dłużnika”, a więc fakt czy do niewypłacalności doszło w sposób zawiniony czy też nie. Nowość dlatego, że do tej pory sąd badał rzeczoną moralność w pierwszym etapie i ona decydowała głównie o tym czy do upadłości dojdzie czy też nie.

Moralność dłużnika zwieńczał art. 491 ze znaczką 4 ust 1 prawo upadłościowe (obecnie uchylony): **Sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.** Teraz w zasadzie decyduje ona o tym, w którym z 6 trybów będziemy

faktycznie realizować plan spłaty i jak długo.

Nie zagłębiając się w poszczególne tryby należy jedynie powiedzieć, iż długość spłaty, jeżeli w ogóle do niej dojdzie będzie wynosić od jednego miesiąca do 7 lat. Należy zaznaczyć, że jeśli syndyk masy upadłości po analizie sytuacji majątkowej stwierdzi, że upadły nie ma możliwości realnej spłaty wierzycieli, a stan niewypłacalności był niezawiniony, może złożyć wniosek o umorzeniu zobowiązań upadłego bez planu spłaty.

Z nowości trzeba wspomnieć również o **możliwości warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty**. Tę instytucję stosuje się w przypadku, kiedy upadły nie może realizować spłaty wierzycieli a stan ten w ocenie sądu jest przejściowy. Okres tego warunkowego umorzenia może trwać do 5 lat.

Kolejną nowością jest **możliwość zawiązania układu konsumenckiego**. Ten scenariusz będzie się realizował głównie w przypadku osób, co do których sąd nie wyrazi zgody na sporządzenie planu spłaty. Dzieje się tak, kiedy to nasze zaniedbania finansowe są na tyle rażące, że przyjmują one znamiona celowości takiego działania. Układ konsumencki jest ciekawą formą oddłużenia polegającą na ustaleniu między dłużnikiem a wierzycielami łącznego zobowiązania, wysokości rat i czasu spłaty. Oczywiście układ ten zatwierdzany jest przez sąd.

Czy wysokość zobowiązań i majątek mają znaczenie dla upadłości konsumenckiej?

Majątek bądź też jego brak nigdy nie był przesłanką mającą znaczenie dla wyniku postępowania upadłościowego. Sąd nie analizuje go w tym znaczeniu, co nie znaczy, że w ogóle tego nie robi. **Praktycznie „ustawowym” pytaniem sądu jest na co środki np. z kredytów zostały spożytkowane**. I teraz jeśli brane były kredyty celowe np. na samochód lub remont bądź zakup domu/mieszkania, a my je darowaliśmy czy sprzedaliśmy to, po pierwsze narażamy się na odpowiedzialność karną z art. 300 §2 kodeksu karnego, a dodatkowo czynność ta może być uznana za nieskuteczną w ramach skargi paulińskiej.

Syndyk ma obowiązek zadać pytanie do właściwego urzędu skarbowego o dokonane czynności przez upadłego. Pamiętać należy, że od każdej

wspomnianej wcześniej czynności płacimy podatek od czynności prawnych. **Również trzeba wyraźnie zaznaczyć, iż jeżeli syndyk w trakcie swoich czynności uzna, że ukrywamy majątek, bądź poprzez swoje działania krzywdzimy wierzycieli, może złożyć do sądu wniosek o umorzenie postępowania.** Skutki są długoterminowe, gdyż zamykają nam drogę do złożenia ponownego wniosku przez 10 lat, od chwili uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia. Także wracając do pytania, nieposiadany majątek nie ma znaczenia dla wyniku postępowania, ale może wpłynąć na jego przebieg.

Co się dzieje z długami po zakończeniu planu spłaty?

Po wykonaniu planu spłaty pozostałe zadłużenia są umarzone. Czyli obrazując to na przykładzie - składamy wniosek o upadłości konsumencką gdzie mamy np. 10 wierzycieli i łączną sumę zadłużeń na poziomie 250 tys zł. Syndyk masy upadłości sprzedał nasz majątek za kwotę 20 tys zł, a z planu spłaty udało nam się ustalić, iż możemy płacić na rzecz wszystkich wierzycieli kwotę 500 zł miesięcznie. Sąd wyznaczył nam plan spłaty na 3 lata. Więc z 250 tys zł mamy 230 tys zł (minus 20 tys ze sprzedaży majątku) i po trzech latach spłaty zostałoby 212 tys zł. I ta kwota ulegnie umorzeniu.

Czy upadłość konsumencka jest korzystna dla dłużnika?

Na to pytanie nie ma jednoznacznej odpowiedzi, każdy przypadek należy badać indywidualnie. Jednak można przedstawić aspekty korzystne, a także ryzykowne.

Niebywałą korzyścią jest to, że upadły ma z góry określony plan spłaty dopasowany do jego możliwości finansowych. Realizuje go samodzielnie tj. bez zajęć komorniczych czy nadzoru syndyka, ma określony czas spłaty. Można to porównać do preferencyjnego kredytu konsolidacyjnego. W rezultacie po realizacji planu spłaty jesteśmy wolni od

wierzytelności objętych upadłością konsumencką. Tu również trzeba wspomnieć, iż **nie ma rejestru osób upadłych, co mogłoby w przyszłości utrudniać np. otrzymanie kredytu.** W zasadzie o naszej upadłości poza nami wiedzą jedynie wierzyciele i czytelnicy Monitora Polski.

Zapewne korzyścią jest przy sprzedaży nieruchomości otrzymanie wspomnianej kwoty na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych. Na taki gest nie możemy liczyć w egzekucji komorniczej.

W aspekcie psychologicznym upadły ma poczucie bezpieczeństwa poprzez odzyskanie kontroli nad finansami. Koniec z telefonami od windykatorów, zapchanymi skrzynkami na listy z kolejnymi informacjami o cedowanych wierzytelnościach na kolejne fundusze sekuryzacyjne, czy też odmowy wpłaty środków z konta z powodu zajęcia komorniczego.

Jest też druga strona medalu. **Upadłość prowadzi do likwidacji całego majątku.** Wróćmy do przytoczonego przykładu z nieruchomością będącą współwłasnością małżeńską. Komornik nie zajmie nam udziału w niej, bo go po prostu nie ma. A nawet jeśli na wniosek wierzyciela dojdzie do rozdzielności majątkowej i wtedy zajęcia tego udziału, to jest on praktycznie niesprzedawalny. Komornik sądowy działając na mocy przepisów wystawia taki udział na licytację, gdzie cena wywoławcza w pierwszej licytacji wynosi 3/4 sumy oszacowania, a w drugiej 2/3. Praktyka pokazuje, że nie ma chętnych na takie udziały. Natomiast syndyk nie ma ograniczeń co do obniżania ceny sprzedaży. W momencie braku zainteresowania cena może zejść do abstrakcyjnie niskiej, a tu już kupiec może się znaleźć. W przypadku małżeństwa sprzeda całą nieruchomość.

Kolejną rzeczą jest rozdzielność majątkowa małżeńska, która nie zawsze jest dla nas korzystna. **Przed przystąpieniem do składania wniosku, należy dokładnie przeanalizować z praktykiem z dziedziny upadłości swój przypadek i podjąć dla siebie najkorzystniejszą decyzję.**

Stowarzyszenie Na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „DOGMA” jest jedną z wiodących organizacji pozarządowych, która od 16 lat realizuje szereg inicjatyw obywatelskich nakierowanych na poszerzenie świadomości prawnej społeczeństwa oraz dostępu do bezpłatnych porad prawnych i obywatelskich.

Od 2016 roku Stowarzyszenie realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej. W ciągu 4 lat udzielono ponad 30 tys. porad osobom znajdującym się w kryzysowych sytuacjach życiowych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz niejednokrotnie pozbawionym środków finansowych na skorzystanie z profesjonalnej pomocy prawnej na rynku usług prawniczych. Obecnie w ramach statutowej działalności Stowarzyszenie współpracuje z ponad 60 prawnikami, radcami prawnymi, adwokatami, doradcami obywatelskimi oraz mediatorami, specjalizującymi się w różnych dziedzinach prawa.

W roku 2020 pełniły dyżury w 46 Punktach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Obywatelskiej na terenie województwa śląskiego i małopolskiego.

Wykaz punktów znajduje się na: www.dogma.org.pl

Masz pytania, wątpliwości?

Obawiasz się o swoje prawa?

Skontaktuj się z nami!

CODZIENNIK PRAWNY
#dogmapomoc

PUBLIKACJA WYDANA PRZEZ:

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Poradnictwa Obywatelskiego
"DOGMA"**

40-074 Katowice, ul. Raciborska 48 lok. 2

tel. 32 557 51 83

tel. 514 797 671

e-mail: stowarzyszeniedogma@gmail.com

www.dogma.org.pl

NIP: 634-25-05-321

REGON: 278130684

KRS: 0000175368

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

